

GLASILO

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE AVTOTEHNA, n. sol. o., LJUBLJANA

Leto VI

Redna izdaja

Št. 5 — Maj 1980

Izdaja DO Avtotehna n. sol. o. Ljubljana, Titova 36. Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Živan Miričič in glavni urednik Savo Žigon. Naslov uredništva Titova 36, telefon 317-044, int. 68. Tisk Tiskarna Ljubljana, v nakladi 900 izvodov. Časopis prejemajo člani kolektiva, štipendisti in upokojenci brezplačno. Časopis izhaja enkrat mesečno. — Oproščeno prometnega davka po sklepu 421-1/72.

avtotehna

S Titom

Maj. Mesec rdečih zastav, ki so svojo barvo dobile v krvi padlih delavcev za svoje pravice. Maj, mesec mladosti, mesec v katerem praznujemo Titov rojstni dan, smo vedno proslavljali ob obujanju svetlih tradicij boja in zmag Zveze komunistov, mladine in delovnih ljudi. Letos ga bomo praznovali predvsem s poveslavitvijo tovarišu Titu.

Ni lahko najti besed, s katerimi bi enostavno in kratko povedati o Titu vse, kar je storil, kar danes pomeni za nas in ves napredni svet, ko se izkušen v neprestani borbi za pravice delovnih ljudi, bori danes z boleznijo s trdno voljo, da jo premaga.

V tej neenaki borbi mu s svojim obnašanjem, delom in zavestjo pomagamo in želimo, da zmaga, ker je del nas vseh, naše preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Govoriti o njem pomeni govoriti o izjemni osebnosti, o najbolj junaških in zmagoslavni dneh naše preteklosti, o pogumnih in smelih iskanjih in rešitvah, ki predstavljajo uresničevanje komunistične vizije novega sveta.

V teh sto in nekaj dneh, ko so novice o zdravljenju tovariša Tita obletele vse svet, smo pričeli najširšega zanimanja mednarodne javnosti za njegovo zdravstveno stanje in izredno velikega števila poslanic tujih šefov držav in vlad, vplivnih in uglednih osebnosti iz delavskega in komunističnega gibanja, predstavnikov demokratičnih partij in narodnoosvobodilnih gibanj, številnih mednarodnih organizacij, uglednih institucij in številnih posameznikov, ki spoštujejo Tita in so prijatelji Jugoslavije. Iz vseh miroljubno in demokratično usmerjenih krogov v svetu prihajajo izrazi spoštovanja predsedniku Titu, poslanice spodbude, hrabritve in podpore, da bi s svojo nezlomljivo voljo še enkrat premagal življenjske preizkušnje.

Tito je postal simbol.

Strnjena, a izčrpna, usmerjena, vendar tudi prisrčno odkrita poročila, ki spet povedo vso resnico, se pojavljajo dan za dnem na prvih straneh naših glasil, v najaktualnejših sestavkih radijskih in televizijskih oddaj.

Skrbno jih vsi po vrsti od Gveglje do Sežane, od Ulcinja do Subotice, pričakujemo. Poslušamo jih in prebiramo z napeto pozornostjo. S takšno skrbjo in upanjem v najboljši izid, kakor da gre za člana naše družine, za našega najbližjega. In tako tudi v res-

nici je v srcu in mislih slehernega našega človeka, kajti ta poročila govorijo o trenutno poslabšanem zdravju tovariša Tita, o njegovem napornem zdravljenju in o tokovih njegovega zboljševanja.

Enake misli, občutki in vroče želje, obrnjene k tovarišu Titu, hkrati tudi tokrat združujejo vse socialistične sile Titove Jugoslavije, vse stare in mlade, vse male in velike, vse delovne ljudi in občane, ves naš delavski razred, vse naše pobratene in enakopravne narode in narodnosti.

»Prepričani smo, tovariš Tito, da boš kmalu lahko spet nadaljeval Tebi svojstveno plodno delo, v dobro naše socialistične samoupravne skupnosti, ki je po Tvojem epohalnem delu postala splošno znana, priznana in cenjena v svetu, v vrstah vseh naprednih ljudi, borcev za svobodo, mir in enakopravne odnose med ljudmi in narodi. Tudi v prihodnje bomo vedno enotni, odločni in dosledni pri uresničevanju Vaših besed, ki so nam trajen kažipot. Izražamo Ti najprisrčnejše želje, da čimprej ozdraviš in nadaljuješ svoje delo, ki prinaša mir in srečo ne samo nam v Jugoslaviji, ampak tudi vsemu svetu. Kakor vselej, tako tudi tokrat naši delovni ljudje, enotni in revolucionarno pobrateni in združeni, sporočajo svojo veliko ljubezen in spoštovanje ter odločnost, da Tvoje besede in poslanice dosledno uresničimo.«

Vse te naše številne poslanice, prežete z istovetnimi željami za kar najhitrejšo ozdravitev tovariša Tita, po svoje govorijo tako o tovarišu Titu, njegovem liku in delu kakor tudi o vsej naši skupnosti in naših dragocenih pridobitvah, doseženih v minulih desetletjih borbenega in graditeljskega truda, pod vodstvom Zveze komunistov Jugoslavije na čelu s tovarišem Titom. Tudi kar za deva naloge, ki se nanašajo na aktualno notranjo politiko in mednarodni položaj, izražajo vse poslanice tovarišu Titu spet neomajno titovsko prepričanje: »Zgodovina naše revolucije nas uči, da ni takšne naloge, ki jo to ljudstvo, delavski razred in zveza komunistov ne bi mogli uspešno uresničiti.«

Sugestija je bila, prispevkov ni!

Januarja meseca letos sem kot glavni urednik našega časopisa poslal vsem direktorjem tekst, ki ga objavljam posebej. Najbrž bi bilo odveč na široko razlagati, zakaj sem se odločil za tak način sodelovanja s časopisom, ker sem prepričan, da je v tekstu »Sugestija za prispevek za naš časopis« o tem dovolj povedanega. Dodal bi samo eno resnico. Naj nihče ne misli, da pri sebi razmišljam, da nihče v DO ni nikomur predstavil rezultatov leta 1979 in načrtov za vnaprej. Daleč od tega. Pa vendar vsi dobro vemo, da na takih predstavitvah ne sodelujejo vsi. Mnogi od tistih, ki pa prisostvujejo, ne morejo, ne znajo ali pozabijo prenesti v bazo razlago o zaključkih, novih trendih itd.

Zato in tudi zaradi dejstva, da pisana beseda, če jo bereš preudarno, daje možnosti za boljše razumevanje in je vedno na razpolago, da se na nekaj sključujemo ob vsakdanjih nalogah.

Naj bo za uvodno razlago dovolj. Spoštovani bralci! Za konec naj povem samo še to. V predzadnjem odstavku prispevka »Sugestija za prispevek za naš časopis« piše:

»Če spoštovani tovariši navedeno idejo (v eni ali dveh številkah časopisa) sprejmete, jo sprejmite dobrovoljno in odgovorite«.

Torej lepo povedano — nobene zahteve — temveč dobrovoljna odločitev vsakega od naprošenih vodstvenih tovarišev. Minili so štirje meseci, prispevkov ni. Razen direktorja TOZD Zastopstva, ki je v osebnem kontaktu z menoj dejal, da bo v določenem času pripravil članek z želeno vsebino (nato še vedno čakam), drugi niso smatrali za potrebno, da kakor koli reagirajo.

S. ŽIGON

SUGESTIJA ZA PRISPEVEK ZA NAŠ ČASOPIS

Pustimo ob strani stalno prisotna vprašanja. Ali poznamo naš časopis? Ali se ga poslužujemo zato, za kar je namenjen? Ali... itd. Pojdimo vsaj enkrat v teh petih letih obstoja našega Glasila vase in razložimo delavcem Avtotehne kaj smo naredili, kaj nas čaka in s tem v zvezi, kako moramo pristopiti k delu, da bomo opravili čim bolj uspešne rezultate. Da, pojdimo vase vsaj enkrat na leto.

Nič ni narobe, če o taki vsebini nismo spregovorili ob koncu preteklega leta. Zato tudi ne bo nič narobe, če o dosednji dejavnosti in o načrtih za naprej spregovorimo šele sedaj. Zakaj? Zato, ker nam to dovoljuje vsaka bilanca (pa tako tudi bilanca za leto 1979, odnosno vam že znani pokazatelji o njej), da se ob tem ozremo nazaj in kar je še bolj

(Nadaljevanje na 5. strani)

Priznavanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (prvo nadaljevanje)

Prav zaradi navedenega pa bomo ta podatka podrobneje obravnavali tudi zato, ker dosedanja praksa kaže, da je v izvajanju pokojninsko-invalidskega zavarovanja največ spornih primerov prav zaradi nepoznavanja predpisov, ki določajo pristojnost in način ugotavljanja in evidentiranja pokojnin-

ske dobe in osebne dohodka. Preostale podatke pa bomo v zvezi s tem pojasnili le toliko, kolikor je za razumevanje pravic in dolžnosti, ki jih imajo organizacije združenega dela v izvajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, nujno potrebno.

POMEN MATIČNE EVIDENCE V SISTEMU POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Matična evidenca o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je bila uvedena v sistem socialne varnosti že s temeljnim zakonom o pokojninskem zavarovanju iz leta 1965, ki je določil, da se uvaja za izvajanje pokojninskega zavarovanja. Na podlagi pooblastila iz navedenega zakona so nato zvezni upravni organi izdelali do leta 1972 več podzakonskih aktov, s katerimi je bila podrobneje opredeljena vsebina in naloga te nove službe. Najpomembnejši od teh normativnih aktov je uredba o matični evidenci o zavarovancih in upokojevcih, katere določila so se uporabljala do konca lanskega leta. Zakon o temeljnih pravicah pokojninskega in invalidskega zavarovanja je namreč določil, da se bodo do izdaje zakona o matični evidenci uporabljali še predpisi, veljavni do 31. 12. 1972, tudi po 1. 1. 1973.

S 1. 1. 1980 pa se je začel uporabljati zakon o matični evidenci (Uradni list SFRJ, št. 34/79), ki je v glavnem povzel temeljne določbe tistih podzakonskih aktov o matični evidenci, ki so se uporabljali do konca lanskega leta. Pretežno se to nanaša na uredbu o matični evidenci zavarovancev in upokojevcov.

Vendar je treba najprej odgovoriti na vprašanje, kaj je treba razumeti pod pojmom matične evidence v sistemu pokojninskega zavarovanja.

Predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, veljavni pred 1. 1. 1965, torej pred temeljnim zakonom o pokojninskem zavarovanju, sploh niso vsebovali določb o matični evidenci. Po teh predpisih so ustrezne službe, ki so bile pristojne izvajati pokojninsko in invalidsko zavarovanje, pričele zbirati podatke, potrebne za priznavanje in odmero pokojnine šele takrat in le za tiste zavarovance, ki so že vložili zahteve za priznavanje pravic do pokojnine. Obseg zajetja in način zbiranja teh podatkov je bil določen v samem zakonu o

pokojninskem oziroma invalidskem zavarovanju, posredno pa tudi v drugih predpisih.

To pomeni, da so pristojne službe za priznavanje pravic do pokojnine (bivši komunalni zavodi za socialno zavarovanje) imele zbrane podatke le za upokojece, medtem ko so se za aktivne zavarovance hranili njihovi podatki, potrebni za priznavanje pravic iz dolgoročnega zavarovanja, praviloma tam, kjer so nastajali, torej v organizacijah združenega dela.

Pomembna razlika med takratnimi in sedanjimi predpisi je v tem, da po predpisih, veljavnih do 31. 12. 1969, službe za izvajanje pokojninskega zavarovanja niso bile pristojne le za zbiranje, temveč tudi za odločanje o tem, v kolikšnem obsegu naj se zbrani podatki upoštevajo pri priznavanju in odmeri pravic do pokojnine. Seveda to odločanje ni bilo prepuščeno njihovi arbitrarnosti, ampak so morali postopati po določbah zakona o pokojninskem zavarovanju in drugih predpisih. Preprosto povedano, bivši komunalni zavodi niso odločali v postopku za priznavanje pravic do pokojnine le o pravicah do pokojnine, temelječi na pravnopomembnih podatkih (pokojninska doba, osebni dohodek ipd.), temveč hkrati tudi o obsegu in vrsti teh pravnopomembnih dejstev, od katerih je bilo odvisno priznanje pravic in zneska pokojnine. Organizacija združenega dela oziroma zavezanec za prispevke namreč niso imeli nobenih pristojnosti v postopku za priznavanje pravic do pokojnine njihovim zavarovancem. Organizacije združenega dela so morale nuditi pristojnim službam v pokojninskem postopku tiste podatke, ki so bili potrebni za priznavanje pokojnine, to je predvsem podatke o osebnih dohodkih.

Na podlagi navedenega je že možno povedati, kaj je treba razumeti pod pojmom matična evidenca o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Matična evidenca je zaokrožen sistem predpisov, na podlagi katerih se morajo vsi pravnopomembni podatki o zavarovancih, ki so pokojninsko zavarovani,

sproti evidentirati, zbirati, shranjevati, obdelovati in izkazovati praviloma pri strokovni službi skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja s ciljem, da se ti podatki:

- uporabljajo za priznavanje zakonitih pokojnin in drugih dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja;

- uporabljajo kot skupinski podatki v študijsko-analitične namene, za programiranje bodočih obveznosti skupnosti in v zvezi s tem za pravilno načrtovanje predvidenega števila bodočih potencialnih koristnikov posameznih pravic;

- uporabijo kot statistični podatki, pomembni za vso državo ipd.;

- uporabijo za preverjanje pravilnosti vplačevanih prispevkov s primerjavo evidentiranih osebnih dohodkov z vplačanimi prispevki po posameznih zavezancih prispevka;

- za valorizacijo pokojnin;

- vključijo v enotni družbeni sistem informiranja.

Opravljanje teh nalog pa si več ni možno zamisliti brez elektronske obdelave podatkov. Zato je uvedba matične evidence v sistem socialne varnosti in njeno vodenje s sodobnimi sredstvi poslovanja povzročila nenehno prilagajevanje že zastarelih metod dela novim sodobnim oblikam organizacije dela, hkrati pa tudi funkcionalno povezavo pokojninskega sistema z drugimi organizacijami in skupnostmi s ciljem, da se istovrstna opravila v zvezi z zavarovanci čimbolj koordinirajo, s tem pa se tudi v bodoče prepreči dvojno ali celo trojno zbiranje in evidentiranje enakih ali podobnih podatkov na več mestih.

Zmotna pa bi bila misel, da so te korenite spremembe v načinu poslovanja in registriranja pravno pomembnih podatkov nastale zgolj zaradi same uvedbe matične evidence. Te spremembe so nastale tudi zaradi načina vodenja in oblikovanja podatkov matične evidence, ki je v sodobnem poslovanju edino mogoč, to je uporaba sodobne računalniške opreme. Podatki, potrebni za priznavanje pravic iz pokojninskega in invalidskega

več le po svojih organih ugotavlja, ali je na podlagi zbranih podatkov po predpisih o matični evidenci zavarovanec izpolnil pogoje za pokojnino in kolikšen je znesek pokojnine.

Ker je za priznanje pravic do pokojnine in znesek pokojnine odvisen od podatkov, ki nastajajo med trajanjem zavarovanja (osebni dohodek, zavarovalna doba ipd.), obseg teh podatkov pa ugotavlja zavarovanci sami v organizaciji, v kateri je zavarovanec združil svoje delo, lahko rečemo, da o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja dejansko odločajo samo neposredni proizvajalci tam, kjer so združili svoje delo. Izdaja sklepa o ugotovitvi pravic do pokojnine ob upokojitvi je le logična posledica predhodnih samoupravnih odločanj samih neposrednih proizvajalcev v organizacijah združenega dela.

TEMELJNE DOLOČBE

Poglavje o temeljnih določbah določa, da je matična evidenca o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja evidenca, ki vsebuje podatke, pomembne za vso državo, kar za deva uveljavljanje pravic in izvajanje pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Brez enotne matične evidence v vsej državi bi bilo zelo oteženo uveljavljanje pravic, in to predvsem zaradi spreminjanja krajev zaposlitve kot posledice fluktuacije delavcev po vsej državi. Zato tudi zakon o evidencah na področju dela določa, da matična evidenca vsebuje podatke, pomembne za vso državo.

Temeljna načela tudi določajo, da vodijo matično evidenco samoupravne interesne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Za posamezne kategorije zavarovancev je predvidena možnost, da zanje vodijo matično evidenco organi, v katerih delajo, in sicer na podlagi sporazuma med njimi in skupnostmi. Toda vodenja matične evidence o vojaških zavarovancih in uživalcih pravic ne ureja zakon, ampak zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Matična evidenca mora zagotoviti podatke o aktivnih zavarovancih, o uživalcih starostne, invalidske in družinske pokojnine in o uživalcih denarnega nadomestila za telesno okvaro.

Dodatek za pomoč in potrebo ni zajet v zveznem zakonu o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in zaradi tega tudi ni uvrščen v zvezni zakon o matični evidenci, vodimo pa ga v tej evidenci na podlagi republiških predpisov.

Matična evidenca se je oblikovala predvsem za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidske-

(Nadaljevanje na 5. str.)

Danes objavljamo:

Vloga in naloge sindikatov pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole

»Da bi bili delavci seznanjeni z odločitvami, sklepi in stališči, so organi upravljanja in njihovi izvršni organi ter poslovodni organi in organ samoupravne delavske kontrole dolžni objavljati svoje sklepe in stališča. Te odločitve, sklepe ter stališča se lahko objavlja v časopisu OZD. Objava mora biti dostopna vsakemu delavcu.«

Na žalost pa v uredništvo ne dobivamo nikakršnih poročil o delu SDK. Zato se takoj pojavi vprašanje: Ali SDK ne delajo, ali pa samo mi ne dobivamo poročil? Verjetno drži prvo, kajti sicer bi tako ali drugače slišali za akcije posamezne SDK v naši DO, ker tako velika kot je, sigurno ni brez problemov, ki bi jih SDK morale obravnavati.

Kakršna koli je resnica, je ta predvsem v dejstvu, da nad delom SDK bdijo vsi delavci, še posebej pa OO Sindikatov. Da slednjim nekako priskočimo na pomoč za boljše delo s SDK, navajamo izvlečke iz »Stališč in nalog sindikata pri uveljavljanju samoupravne delavske kontrole.«

Na 9. kongresu ZSS smo sprejeli nalogo, da bomo sindikati zaradi utrjevanja in razvijanja vloge samoupravne delavske kontrole sialno spremljali njeno uveljavljanje in opredeljevali stališča do odprtih vprašanj, ki se pri tem pojavljajo.

Ob obravnavanju samoupravni odnosov ugotavljamo, da SDK iz različnih vzrokov še ni dovolj zaživela kot sestavina samoupravljanja v združenem delu kot celoti. Njena uveljavljenost je povezana z razvitostjo samoupravni odnosov v posamezni sredini. Je pa relativno zastojanje delovanja SDK pogojeno tudi z nerazčiščenimi pogledi in opredelitvami njenih nalog in načina njihovega uresničevanja, kot tudi s pomočjo, ki jo nudijo družbenopolitične organizacije, posebno OO zveze sindikatov.

Ob pozitivnih premikih so tudi nekatera odstopanja glede oblik kot vsebine delovanja SDK, ki so v glavnem posledica nerazumevanja njene vloge ali pa ustaljene zastarele prakse.

V TOZD je SDK zelo pogosto istovetna z družbeno samozaščito, kar kaže na nezadostno razumevanje in razvitost neposrednega samoupravnega delavskega nadzora.

Naloge organa SDK se v veliki meri poudarjajo z delom, ki ga opravljajo samoupravni organi, delavci s posebnimi pooblastili in odgovornosti.

Dejavnost SDK še ni dovolj usmerjena v ugotavljanje izvajanja samoupravnih dogovorjenih odločitev, npr. glede planiranja, izvajanja planov, vzrokov in odgovornosti za nedoseganje dogovorjenih ciljev, za neizvrševanje nalog v borbi za stabilizacijo, za sprejemanje različnih kriterijev pri enakih določitvah v samoupravnih aktih itd.

Praksa uresničevanja SDK kaže, da so pri urejanju pogojev za njeno delovanje premalo angažirane družbenopolitične organizacije, še posebej sindikati, ki imajo na tem področju posebne naloge. OO sindikata, po izvolitvi članov organov SDK le malokdaj razpravljajo o problematiki in vsebini njihovega dela, jim tudi ne nudijo politične opore pri delu. Res pa je tudi, da sami organi SDK ne iščejo pomoči pri teh organizacijah.

Šibko je usposabljanje delavcev in članov samoupravni organov in še posebej članov SDK. Del krivde pri tem je kako in kakšne informacije dobivajo zainteresirani, kakšen je njihov izbor in kvaliteta.

Tako v aktih kot v praksi se še premalo uveljavlja sodelovanje in povezanost organov SDK z organi zunaj DO; z družbenimi pravobranilci samoupravljanja, sodišči združenege dela, službo družbenega knjigovodstva itd., ki skrbijo za izvajanje zakonitosti ter za varstvo samoupravljanja in družbene lastnine.

Veliko vprašanj iz prakse rešuje republiški zakon o organu SDK, vendar je potrebno tudi za uresničitev zakonskih načel veliko bolj vključiti OO sindikata, katerih naloga je, da omogočijo vse pogoje za razvijanje in uveljavljanje SDK kot sestavnega dela sistema samoupravljanja.

Izhodišče za takšno delovanje je v predpostavki, da so nosilci funkcije SDK vsi delavci v združenem delu v vseh procesih in oblikah odločanja o zadevah, ki se nanašajo na njihov celovit položaj v družbeno-ekonomski reprodukciji.

Delavci opravljajo to kontrolo neposredno na zborih, v samoupravnih delovnih skupinah in drugih oblikah delegatskega delovanja predvsem s tem:

— da se redno seznanjajo s celotnim poslovanjem DO in njenim materialnim in finančnim stanjem, s pogoji pridobivanja dohodka, njegovo delitvijo in uporabo skladno s plani, sporazumi in družbenimi dogovori;

— da so seznanjeni z rezultati, doseženimi z združenjem sredstev iz minulega dela v vseh oblikah;

— da so vključeni in seznanjeni s pripravami na splošno ljudsko obrambo in z uresničevanjem družbene samozaščite;

— da so seznanjeni s kazalci gospodarjenja po 140. členu ZZD, zlasti pa pri obravnavanju periodičnih in zaključnih računov;

— da so seznanjeni z vsemi sklepi samoupravni organov;

— da so seznanjeni z drugimi vprašanji, ki so pomembni za upravljanje, odločanje za uveljavljanje SDK;

— da uresničujejo SDK tudi takrat, ko sprejemajo in izvajajo dela in naloge, zlasti če so le-te takšne narave, da so ob njihovem izvajanju mogoče kršitve pravic delavcev.

V praksi je treba uveljaviti stališča sindikatov o planiranju, po katerih morajo biti delavci nosilci planiranja in je to treba omogočiti s primernimi pisnimi obrazložitvami gradiv.

Da bi bili delavci seznanjeni z odločitvami, sklepi in stališči, so organi upravljanja in njihovi izvršni organi ter poslovodni organi in organ SDK dolžni objavljati svoje sklepe, stališča in odločitve. Te odločitve, sklepe in stališča se lahko objavljajo v glasilu DO. Objava mora biti dostopna vsakemu delavcu.

Delavec, ki je v organizirani razpravi podal pripombo, predlog ali svoje stališče, ne more biti klican na odgovornost, niti postavljen v neugodnejši položaj od ostalih.

Delavci v DO uresničujejo SDK tudi prek organov upravljanja. To je delavski svet ali drugi njemu po položaju ali funkciji ustrezen organ upravljanja. Delavski svet mora izvajati kontrolo izvrševanja odločitev, ki jih je sam sprejel in odločitev, ki so jih sprejeli delavci na zborih ali na referendumih ter odločitev izvršilnih in poslovodnih organov. Kontrola delavskega sveta TOZD pa se nanaša na vsa področja združevanja dela in sredstev delavcev TOZD.

Delavski svet opravlja samoupravni delavski nadzor zlasti s tem, da:

— redno ugotavlja izvrševanje sprejetih sklepov in ob sprejemanju novih opredeli roke in nosilce;

— kontrolira izvajanje sklepov, ki so jih delavci sprejeli z osebnim izjavljanjem;

— spremlja izvajanje plana in samoupravni splošni aktov;

— spremlja odločitve izvršilnih organov;

— ob ugotovitvi neizpolnjevanja ali neskladnosti sklepov predlaga ukrepe za spremembe, dopolnitve aktov oz. za uveljavitev odgovornosti.

Organ SDK je samostojen pri svojem delu. Delo je javno. Samostojnost SDK se izraža tudi v pravici do iniciative, v pravici angažiranja strokovnjakov in služb za pripravo ocen in v tem, da morajo biti za njo dostopni vsi dokumenti o poslovanju TOZD. SDK o svojem delu obvešča delavce na zborih in v drugih oblikah (časopis). Kontrola usklajenosti samoupravni splošni aktov v DO s samoupravnimi pravicami in dolžnostmi delavcev zajema zlasti kontrolo, kako se določila teh aktov uresničujejo in spoštujejo.

Pri preverjanju družbene in ekonomske smotrnosti uporabe družbenih sredstev se SDK poslužuje predvsem naslednjih podlag:

— ekonomsko smotrnost SDK preverja skladno s kazalci gospodarjenja iz čl. 140 ZZD in doseženo plansko realizacijo, za kar pripravi gradivo ustrezna strokovna služba;

— družbeno smotrnost odločitev ugotavlja s soočanjem odločitev z družbenim planom, SaS o skupnih osnovah plana in skladno z vsakoletno resolucijo o ekonomski politiki, kar morajo uveljavljati vsi nosilci planiranja.

Ena pomembnih nalog za delo SDK je tudi preverjanje uresničevanja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

SDK ob ugotavljanju nepravilnosti ukrepa tako, da:

— Obvesti poslovodni organ in organe samoupravljanja in tudi OO sindikata.

— Če organi samoupravljanja ali poslovodni organ ničesar ne ukrenejo, seznanjajo o tem delavce in družbenega pravobranilca samoupravljanja.

Metode delovanja SDK opredeljuje vsebina dela. Predvsem je treba poudariti, da SDK ni organ nad samoupravnimi organi in zato ne more odločati. Njena funkcija je predvsem, da opozarja in zahteva ukrepe za odpravo pomanjkljivosti oz. nepravilnosti. Iz tega izhaja, da ima SDK predvsem naslednje dolžnosti:

1. Opozarjati na pojave iz prakse, ki niso združljivi s sprejetimi načeli in odločitvami delavcev.

2. Dajati poročila o ugotovitvah in predloge za njihovo ureditev.

3. Zahtevati redno obveščanje o izvršenih ukrepih

v zvezi z opozorili in o tem obveščati vse delavce.

VLOGA IN NALOGE SINDIKATOV PRI URESNIČEVANJU SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Uveljavljanje SDK bo tudi v bodoče ena temeljnih skrbi in odgovornosti organizacij ZSS, zlasti pa OO sindikata. Zato je potrebno, da sindikat v vseh oblikah združevanja dela in sredstev spodbuja delovanje SDK in ga stalno ocenjuje. Ta naloga mora postati sestavni del dela OO sindikata pri obravnavi vseh vprašanj upravljanja delavcev z združenimi sredstvi.

Sindikat mora s svojim delovanjem zagotavljati, da so o problemih, ugotovitvah in delu SDK obveščeni vsi delavci, da bodo lahko vplivali na način nadzora. Pri izvajanju delavske kontrole mora sindikat dati tudi politično podporo in zaščito prek organov in služb v sindikatih.

OO sindikatov oziroma njihovi IO bodo sprožili pobude na odpoklic članov SDK, ki ne bi ravnali v skladu s sprejetimi načeli in določili o izvajanju SDK.

Med svoje trajne naloge sprejema sindikat tudi usposabljanje delavcev za izvajanje funkcije SDK, kar mora postati sestavni del rednega usposabljanja za samoupravljanje.

Sindikati bomo še naprej pojasnjevali samoupravno bistvo SDK, še posebej pa bomo poudarjali njeno preventivno funkcijo, se pravi, pravočasno odkrivanje negativnih pojavov.

Svoje delovanje moramo organizirati tako, da se bodo uveljavile predvsem vse oblike neposredne SDK, kar bo prispevalo tudi k temu, da se bo uveljavila prava vloga SDK.

Sindikati morajo ustvariti pogoje, ki bodo omogočali, da bo vsak delavec neposredno sodeloval v nadzoru.

Zavzemati se moramo za uresničevanje ustavne pravice delavcev, da so redno in pravočasno obveščeni o poslovanju DO, njenih materialnih in finančnih razmerah, o oblikovanju in delitvi dohodka in porabi sredstev ter o vseh drugih vprašanjih. Večjo pozornost delovanju SDK pa je nujno posvetiti v vseh organih, kjer se združujejo sredstva in se odloča o njihovi porabi za različne namene.

Naš cilj bo, da bodo razne oblike iniciative SDK nazven (do družbenega knjigovodstva, inšpekcij, tožilstva ipd.) vnaprej opredeljene v samoupravnih aktih OZD, saj morajo SDK v DO vnaprej (in ne šele potem) vedeti, kakšne ukrepe ali zahteve lahko naslavljajo na zunanje organe. Neposredno obračanje nazven bi morala biti pravica organov do kontrole v vseh primerih, ko notranji organi vključno z DS ne bi izvršili predlaganih ukrepov in postopkov.

Ponujeno znanje

Iz »Informacij«, ki jih redno dobivamo v uredništvo od ZSS — odbor za obveščanje in politično propagando, smo danes za vas cenjeni bralci izbrali zanimivosti iz knjižnega trga — »o samoupravnem informiranju«.

Brez sramu, ugotavljamo tudi v naši DO, da nam še marsikaj manjka v medsebojnem obveščanju v združenem delu za boljše funkcioniranje samoupravnega odločanja. Zato bi bilo povsem razumljivo in opravičljivo, če se bodo za to odgovorni v TOZD in DSSS odločili, da za potrebe vseh naših delavcev nabavijo v prispevku navedeno literaturo in jo tudi posredujejo vsem zainteresiranim.

Ur.

V zadnjem obdobju je prišlo na slovenski knjižni trg več strokovnih del, ki obravnavajo vprašanja informiranja in komuniciranja. S tem se nam je le začela nekoliko bolj nabirati prepotrebna strokovna literatura za študij ob delu. Zasluga za to gre založbi Delavska enotnost, ker je prisluhnila ugotovitvam sindikatov, kaj še manjka medsebojnemu obveščanju v združenem delu za boljše funkcioniranje samoupravnega odločanja in za učinkovitejše delovanje delegatskega sistema v njem. V približno enem letu so izdali kar pet knjig. Ne samo nam, ki se ukvarjamo z informiranjem in komuniciranjem v združenem delu, ampak tudi vsem, ki jih v medsebojnem obveščanju zavezuje zakon o združenem delu, in vsem samoupravljalcem, delegatom itd., so s temi knjigami ponudili znanje, ki je neposredno in takoj uporabno v naši praksi.

V družboslovni zbirki Delavska enotnost so izšle naslednje knjige: Matija Gorjup »Samoupravno novinarstvo« (140 din), Lenart Šetinc »Temelji samoupravnega sistema informiranja« (190 din), Stanko Ilić »Psihopsihološki aspekti informiranja v združenem delu — humanizacija delovnega okolja« (250 din). Vrsto zelo konkretnih vprašanj, s katerimi se najpogosteje srečujemo vsi, predvsem še tisti, ki se poklicno ali pa po službeni dolžnosti ukvarjamo z informiranjem in komuniciranjem v združenem delu, pa obravnavata dve brošuri iz zbirke Knjižnica Sindikati, ki sta pravkar izšli. V nadaljevanju vam poročamo o obeh.

»RAZUMLJIVE INFORMACIJE«

Franc Križaj »Razumljive informacije« — A 5 (v zbirki Knjižnica Sindikati, št.

22), broširano, 76 strani, naklada 2.500 izvodov, 45 din.

Ze iz kazala ugotovimo, da je osnovni namen dela pokazati na pomembnost ustreznega medsebojnega obveščanja v samoupravni družbi.

Glede na značaj samoupravnega odločanja pa informacije ne bi smele biti bralno breme, kajti take — bralno breme — so v negativni korelaciji z učinkovitostjo samouprave; so škodljive, odbijajoče, vsiljujejo nesporazume in slabo voljo. Zato so v tem delu najprej načeta vprašanja obsežnosti besedil. Z raziskavo je avtor ponovno potrdil znano resnico, da obsežno informiranje še ne pomeni dobre informiranosti. Avtor poskuša ob tem odgovoriti, zakaj imamo toliko predolgih in informativno siromašnih informacij. S tem je v najtesnejši povezavi še vprašanje razumljivosti besedil in še vprašanje zakaj nekateri avtorji pišejo tako od tujeno, učeno, namesto da bi se ravnali po tistih, ki so jim svoj sestavek namenili, itd.

V nadaljevanju knjige sledi — po razpravi o nekaterih teoretičnih vprašanjih komunikacij — razmišljanje o tem, kako oblikovati razumljive informacije, kako napraviti besedilo preglednejše in kako pomembna je pri tem vloga povratne zveze oziroma kontrola pravilnega sprejemnikovega usvajanja izvirnega gradiva, informacije. Na koncu je dodane še nekaj snovi za razmišljanje: »Etika in komunikacijska kultura«.

Vsebinsko knjige je njen avtor smiselno dopolnil še s prilogami, ki nas seznanjajo s tem, kako se je lotil raziskave in testov o obsegu besedil, kako je prišel do odgovora o njihovem optimalnem obsegu; kako mora biti sistem informiranja in komuniciranja v samoupravni družbi odprt itd.

Tu lahko dodamo svoje: prav ima, nič ne pomaga njegova odprtost, če ga ponekod v njegovih delih vodi in oblikuje ozkosrčni ljudje. Verjetno se je avtor zato lotil še — žal le načelno — razprave o položaju udeležencev v medsebojnem obveščanju. Knjiga ni učbenik, toda ko jo preberemo, lahko rečemo, da smo se iz nje marsikaj naučili, ne glede na občutek, da bi mogel avtor — ker je videti, kako grabi iz polnega — zapisati še veliko več: nekatera poglavja kar izsiljujejo razširitev, pa tudi nekatere trditve bi bilo prav podkrepiti še s tem, kaj se s posameznikom godi, ko je izpostavljen informacijam, kakšna je v njem sedimentacija takšnih ali drugačnih informacij, zakaj se informacij včasih tudi brani, pa problem uniformnosti in aference prilaganja (o naši notranji pripravljenosti prilagajati se zunanji situaciji, o kateri se sproti informiramo), kako naj vse to človeka vključuje v ožjo in širšo skupino in problem identifikacije in sploh, kolikšnega pomena je sprejemnikovo poprejšnje znanje za sprejem informacije in za njeno takšno ali drugačno uporabo itd. — vse to so vprašanja, ki jih vključimo v širšem smislu v pojem razumljive informacije.

Škoda je le, da je tako vsesplošno uporabno delo izdano v tako majhni nakladi. Zagotovo bo kmalu pošla. S tem, da rečemo »vsesplošno uporabno delo«, poudarjamo dvoje: aktualnost vsebine, pisana je za naše razmere, podana pa razumljivo vsakomur — namenjeno je vsem samoupravljalcem in ne samo ljudem, ki se strokovno ukvarjajo z informiranjem in komuniciranjem v združenem delu.

»DIREKTOR V SISTEMU SAMOUPRAVNEGA INFORMIRANJA«

Stanko Ilić: »Direktor v sistemu samoupravnega informiranja« — A 5 (v zbirki Knjižnica Sindikati, št. 23), broširano, 100 strani, naklada 2.500 izvodov, 55 din.

Naslov knjige in tudi naslovi posameznih poglavij napovedujejo obravnavo ozkih tem. Škoda je, da so taki, kajti vsebina je širše zastavljena, da ne zadeva samo direktorja v OZD ali TOZD itd., ampak se — če spustimo besedico direktor — neposredno nanaša na vse v organizaciji združenega dela, ki vodijo delo večjih ali manjših skupin. Zdi se, da avtor namenoma uporablja starejši izraz »direktor«, namesto dolge in še ne tako udomačene nove skupine besed »individualni poslovodni organ«, misli pa ob tem direktorju še na ravnatelja, upravnika, poslovodjo, obratovodjo, de-

lovodjo ipd. Vsem tem je knjiga namenjena, namenjena pa je tudi vsem, ki aktivno sodelujejo v organih upravljanja, v organih družbenopolitičnih organizacij itd. Seveda je knjiga namenjena tudi nam, ki se ukvarjamo z informiranjem in komuniciranjem v združenem delu. Avtor si vse skozi prizadeva pokazati, na kaj morajo biti vodilni pozorni, da bo samoupravljanje še bolj nemoteno.

Avtor že v predgovoru pove, da se moramo najprej — če se hočemo pogovoriti o mestu in vlogi direktorja v sistemu samoupravnega informiranja — pogovoriti o okvirih predmeta, ciljev in nalog samoupravnega informiranja v združenem delu, nato o funkciji direktorja (vodilnih) v sistemu samoupravljanja in o pogojih za njegovo uspešno opravljanje nalog. Vsebina je razdeljena na šest poglavij: (I) sistem samoupravnega informiranja, (II) direktor v sistemu samoupravljanja, (III) direktor v sistemu samoupravnega informiranja, (IV) determinante uspešnosti delovanja direktorja v sistemu samoupravljanja in v sistemu samoupravnega informiranja, (V) način in načela izpolnjevanja nalog direktorja, (VI) ocenjevanje izpolnitve nalog direktorja.

Za marsikoga od nas je v prvem poglavju beseda o tistem, kar nam je že tako domače, da se o tem marsikdaj ne znamo več besedno izraziti: predmet samoupravnega informiranja, njegovi cilji in naloge. Prav v tem je dragocenost te knjige — gre namreč za staro ugotovitev, da smo še najbolj učinkoviti pri tem, kar znamo besedno opisati. Informiranje in komuniciranje pa je sestavni del vsega našega življenja, odraža ga in hkrati spreminja. Zato je nalogam v samoupravnem informiranju odmerjenega največ prostora. Poudarjeno je izpolnjevanje delovnih in družbenih nalog OZD, razvijanje procesa samoupravljanja in oblikovanja še boljših medčloveških odnosov v delovnem okolju. Dejstvo je, »če je delavec seznanjen s celotnimi razmerami v svoji organizaciji, lahko zavestno in celoviteje izpolnjuje naloge, laže dojema morebitne probleme in veliko bolj angažirano sodeluje pri njihovem reševanju«. Dobri odnosi se spreminjajo v motivacijo za sodelovanje.

V naši samoupravni družbi odloča delovni človek o vsem, odloča o produkciji in reprodukciji. To ni le njegova pravica, to mu je z zakonom o združenem delu naloženo. Delo in upravljanje sta dve med seboj tesno povezani strani celotne aktivnosti delavca-samoupravljalca. Zato je poudarjeno tudi njegovo permanentno izobraževanje. Ne da se namreč mimo dvoje: prvič, da se znanje in informiranost med seboj povezuje in dopolnjujeta — znanje pomeni okvir,

shemo, za razumevanje informacij, na drugi strani pa marsikatera nova informacija lahko dopolni in obogati znanje; in drugič, da je samo izobražen, razgledan samoupravljalca lahko uspešen organizator lastnega dela in oblikovalec prihodnosti samoupravne družbe. Tu je seveda še posebnega pomena idejnopolitična razgledanost: tisti, ki se je pri glasovanju ravnal po drugih in ki »ne ve, za kaj je glasoval, tudi ne more kontrolirati izpolnjevanja sklepov.«

Izredno pomembna naloga direktorja (vodilnih) je, da z informiranjem sproti seznanja samoupravljalce z načrti in položajem OZD. In ne samo to, v samo po sebi umevno prakso mora priti vključevanje delavcev v nastajanje odločitev. Šele takrat bodo ljudje sprejeli odločitve za svoje, kot svoja stališča. To je tudi eden izmed kazipotov za delo vodilnih v samoupravnem informiranju — z informiranjem moramo ustvariti take odnose, ki pritegujejo k zavestnemu in aktivnemu sodelovanju vseh v kolektivu. Tu avtor lepo pove, kako zatajijo znane teorije o dobrih odnosih in tipih vodenja in ki jih nekateri tako vztrajno želijo presaditi v našo prakso: avtokratsko, demokratično in samodejno, »laissez faire«, vodenje. Ne taka klasifikacija in tudi ne nobeden od teh tipov ni združljiv s koncepcijo samoupravljanja. Delavsko samoupravljanje je posebna metoda vodenja, v njej gre za medsebojno vplivanje med vsemi v skupini, v kolektivu itd. Odločajo enaki med seboj, čeprav imajo v delovnem procesu različne zadolžitve. Nekateri avtorji imenujejo to »metoda skupinskega odločanja«.

»Direktor v sistemu samoupravnega informiranja« je že druga knjiga Stanka Ilića o informiranju in komuniciranju v združenem delu, ki jo je založila Delavska enotnost. O njej bi lahko še pisali. Je zares zanimiva in tako oblikovana, da se prijetno bere. Sicer avtor žal nekatera vprašanja »odpravi« bolj na kratko. Morda predpostavljajo več znanja nas, bralcev o njih. Toda to je njegov način podajanja snovi. Na primer zadnje, šesto poglavje »Ocenjevanje izpolnitve nalog direktorja« je skromno. Bolj bi lahko v njem upošteval socialno-psihološke ugotovitve, skušnje skupinske dinamike in kaj vse vpliva na to, kako skupina vrednoti posameznika, predvsem vodilnega. Morda bi mogel avtor obogatiti vsebino knjige, če bi — vsaj v primerjalnem smislu — uporabil sicer res nad deset let stare in znane raziskave centra RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja »Položaj in vloga direktorja v industrijskem podjetju« (v treh delih, skupina avtorjev) in še nekaj drugih podobnih del centra o direktorju.

SUGESTIJA ZA PRISPEVEK ZA NAŠ ČASOPIS

(Nadaljevanje s 1. strani)

važno, kaj in kako naprej. Če s strani uredništva Glasila to vprašanje obrnemo ali poenostavimo, vas vprašamo:

KJE SMO, KAM GREMO?

To vprašanje, tovariši vodilni v DO, vam postavljam kot urednik. Odgovorite in razložite po svoji volji in odgovornosti. Pri tem pa si dovolj-jem navesti nekaj misli, ki naj bi jih vaš odgovor upošteval:

— Kakšne rezultate smo dosegli v prejšnjem letu (ali še bolj nazaj)?

— S kakšnimi obeti in upi gremo v novo leto in sploh v prihodnost?

— Ali so uspehi preteklega leta posledica pre-mišljenih in pravih samoupravnih organizacijskih in poslovnih odločitev?

— Kakšni so problemi DO kot celote in s tem v zvezi posamezne TOZD in DSSS?

— Ali je poslovanje postalo gibčnejše in lažje, ker smo dokončno uredili in uveljavili dohodkovne odnose?

— Kaj moramo še opraviti, da bo poslovanje na-še skupne DO z njenimi TOZD smotrnejše in bolj prilagojeno splošnim razvojnim tokovom naše sa-moupravne socialistične družbe?

— Kako bomo, ne glede na ZZD, po temeljitem premisleku in analizah o značaju in razvojnih mož-nostih naše DO (ali TOZD) le prišli do novih od-ločitev, ki bodo uresničile našo notranjo in zunanjo obliko in vsebino.

— Ali imamo in kakšne so v prihodnosti naše možnosti za višjo raven osnovne dejavnosti, kakšne so naše možnosti in perspektive?

— Ali bomo v novih pogojih (za leto 1980 in naprej) naše delo bolj disciplinirano, bolj smotrno, bolj specializirano povečali tako v posamezni TOZD in v DO kot celoti in ga tako prilagodili srednje-ročnemu planu?

— Kako bomo urejevali naš pristop k novim in-vesticijam, kako bomo povečali materialno bazo, ra-cionalizirali poslovanje in ustvarili take delovne po-goje, v katerih bomo učinkovito delali in bili pra-vilno nagrajevani in ne nazadnje, kako bomo nada-ljevali z vlaganjem v industrijo, v izvoz in s tem v zvezi zadovoljevali uvozno-izvoznim pogojem, od katerih je odvisna prodaja v trgovini in konsigna-cijah?

Se je vprašanj, odnosno sugestij, ki vam jih lah-ko postavim v pomoč za vaš prispevek. Sem pa prepričan, da v vašem prispevku ne bo manjkalo predlogov in idej, kako podpreti razmišljanja, da smo DO kot celota in da se TOZD ne vedejo tako, kot bi se jim trenutno hotelo itd. Najbrž ne bo od-več tudi beseda o dejavnosti DSSS, o racionalnosti, o odnosih do dela, o disciplini nasploh itd.

Če, spoštovani tovariši, navedeno idejo (v eni ali dveh številkah časopisa), sprejmete, jo sprejmite do-brovoljno in odgovorite.

Zaključujem s prošnjo, da prispevek sestavite do 8. februarja 1980. Hvala!

Dostavljeno:

Generalni direktor
Direktorji TOZD in DSSS

GL. UR. S. ŽIGON

PRIZNAVANJE INVALIDSKIH PRAVIC ...

(Nadaljevanje s 2. strani)

ga zavarovanja in za nje-govo izvajanje. Glede na obsežnost podatkov in nji-hov pomen pa lahko matično evidenco uporabljamo tudi v druge namene — za statistična raziskovanja ipd. — kot tudi za uveljavlja-nje drugih pravic (iz delov-nega razmerja in druge).

Z zakonom o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list SFRJ, št. 35/72, 18/76 in 22/78) je bilo uvedeno obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje le za delavce in z njimi izenačene osebe. Pokojnin-sko in invalidsko zavarova-nje drugih kategorij delov. ljudi urejajo republiški ozi-roma pokrajinski zakoni, statuti in drugi samouprav-ni splošni akti samouprav-nih interesnih skupnosti pokojninskega in invalid-skega zavarovanja.

Da bi zagotovili enotne podatke, zakon določa, da predpisi o matični evidenci zadevajo vse zavarovance, ki delajo najmanj polovico polnega delovnega časa, in siter tako tiste, ki so zava-rovani po zakonu o temelj-nih pravicah iz pokojnin-skega in invalidskega zava-rovanja, kot tudi tiste, ki so zavarovani po republiš-kih oziroma pokrajinskih predpisih oziroma po statu-tih in drugih samoupravnih splošnih aktih skupnosti pokojninskega in invalid-skega zavarovanja. Prav tako zakon določa, da lah-ko republiški in pokrajins-ki zakon uvede matično evidenco tudi za druge ka-tegorije zavarovancev (ki delajo manj kot polovico polnega delovnega časa ali pa so zavarovani samo za primer nesreče pri delu in poklicne bolezni).

Podatki iz matične evi-dence so podlaga za uvel-javljanje pravic iz pokoj-ninskega in invalidskega zavarovanja in imajo zna-čaj podatkov, vpisanih v javno listino. Zato se tudi v prijave za uvedbo in vo-denje matične evidences lah-ko vpisujejo le podatki iz javnih listin oziroma z za-konom določenih evidenc.

Že v temeljnih določbah zakonodajalec taksativno našteje, kdo se šteje za za-vezanca za plačevanje pris-pevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Za-vezanci za plačevanje pris-pevkov so obenem tudi zavezanci za vlaganje pri-jav za pri njih zaposlene zavarovance, kar morajo storiti v določenih rokih.

Zelo pomembna temelj-na določba zakona je tudi, da je mogoče ustrezne po-datke evidentirati v matični evidenci šele takrat, ko se zavarovanec z njimi stri-nja. Tak način evidentira-nja podatkov pa nujno ter-ja, da je zavarovanec z vsakim podatkom sezna-njen že pred evidentira-njem.

SE NADALJUJE!

Tekočina, ki pomeni kri

Bil je že januar, ko nas je Rdeči križ Slovenije pro-sil, da jim pomagamo orga-nizirati krvodajalsko akcijo v naši delovni organizaciji. Rečeno — storjeno. Zapeli so telefoni, izšla je infor-macija in določena dne je poseben avtobus odpeljal izpred Avtotehne kar 27 delno novih, delno že pre-izkušenih krvodajalcev. No, če pomislimo, da je v Slo-veniji dovolj krvi, kadar jo odda dnevno 200 krvodajal-cev, potem se moramo pri naslednji akciji še bolj po-truditi.

Povprašali smo naše ko-lege, ki so dali kri v tej ak-ciji, in tiste, ki so že pravi veterani v tej humani de-javnosti, po njihovih občut-kih, in izvedeli tole:

Černič Jana-Pika (25 let): Kri sem darovala prvokrat, brez vsakih predsodkov ali strahu, z normalnimi občut-ki. Postala bom redni krvodajalec. Vesela sem bila, da je bila akcija organizirana, saj začetnik brez spodbu-de ne najde pravega motiva za tako dejanje.

Gale Slavi (28 let): Kri sem dala prvokrat in to z zavestjo, da sem voznik in da ni nikjer rečeno, da tudi sama ne bom nekoč potrebovala te življenjsko po-membne tekočine. Dobro se počutim in se bom krvoda-jalskih akcij še udeleževa-la.

Šušteršič Kati (36 let): Štirikrat sem že darovala kri. Glede na število zapo-slenih v Avtotehni in glede na to, da je med njimi ve-liko voznikov, je bila ude-ležba sorazmerno slaba. Ne-kateri tarnajo o slabem počutju, čeprav še nikoli niso dali krvi. Sama se dobro počutim in tudi z težo ni-mam problemov.

Grntal Jure (38 let): 20-krat sem že daroval kri, od tega 13-krat za srčne ope-racije, 7-krat pa za krvno plazmo, kakršno potrebuje-jo za hemofilike. Na od-vzem krvi sem bil največ-krat vabljen izven krvoda-jalskih akcij in sem se ved-no odzval, včasih tudi dva-krat letno. Mislim, da je dobro za človeka, če daje kri. Kar se tiče te organi-zirane krvodajalske akcije, pogrešam udeležbo naših vodilnih in vodstvenih delavcev. Marsikdaj bi njih-o-va udeležba pripomogla, da bi se akcije udeležilo še več delavcev, čeprav seveda

bazira akcija na samoinici-ativnosti.

Bajc Vinko (33 let): Kri sem doslej daroval 31-krat. Največkrat sem šel na od-vzem krvi po vabilu zavo-da za transfuzijo v Ljub-ljani. Kri dajem za pridob-ivanje krvne plazme. Po posebnem postopku, ki tra-ja približno 2 uri, iz krvi izločijo krvno plazmo, osta-lo kri pa vrnejo nazaj v žilo — telo. Za darovano kri sem prejel tudi številna pri-znanja.

Prav bi bilo, da bi imeli iz vrst sindikata v občini pri Rdečem križu predstavi-nika, tako da bi bili na tem

področju aktivnejši in bo-lje organizirani, saj nekate-ri krvodajalci še niso do-bili krvodajalskih knjižic in priznanj.

Oseli Janez (57 let): 28-krat sem daroval kri v ci-vilstvu in 3-krat v JLA. Spominjam se časov, ko si za odvzeto kri prejel denar, kar pa je imelo tudi nega-tivne posledice. Sedaj da-jejo kri iz humanih razlo-gov, kar je po moje bolj človeško. Nekateri so kri prodajali tudi preko meje.

Dolinar Alfonz (46 let): Kri sem dal približno 20-krat, največkrat na vabilo. Zavoda za transfuzijo, ko so potrebovali kri za srčne operacije. Rednih akcij se nisem toliko udeleževal. Krvodajalec bom ostal še naprej, ker nikoli ne veš, kdaj boš sam potreboval kri. Iz svojih izkušenj že vem, da postaneš pravi krvodajalec šele takrat, ko potrebuješ kri za rešitev lastnega življenja. Mislim, da ni nič slabo, če daješ kri. Predlagam, da v okviru Avtotehne pripravimo to-varniško srečanje krvoda-jalcev, saj nas ni tako ma-lo in ne vemo drug za dru-gega.

Cajhen Matija (33 let): Krvodajalec sem postal z 18 leti, doslej sem dal kri 8-krat. Zaradi bolezni sem že potreboval transfuzijo. Kljub sodobni medicinski tehniki ni šlo brez te dra-gocene tekočine. Menim, da nekateri premalo cenijo po-membnost in humanost krvodajalstva. Čas bi že bil, da bi v Avtotehni evidentirali število krvodajalcev in jim dali javno priznanje.

Torej vidimo, da so med nami pravi ljudje. Zakaj ne bi ob naslednji akciji dal krvi tudi ti?

Pogovore zabeležil:
CAJHEN MATIJA

Kaj storimo, če treska

Bliža se čas počitnic. Mnogi med nami jih bomo preživeli ob morju, ob jezerih in rekah, zato je najbrže v redu, če vemo, kako se mora-mo obnašati takrat, ko nenadoma začne treska-ti, mi pa se nahajamo ob vodi.

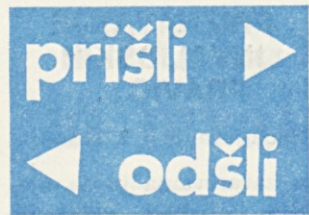
Popoldne nas obisku-jejo nevihte. Vse leto pobere strela po nepo-trebem nekaj človeških življenj, zato ni nikoli dovolj opozoril, kako naj se vedemo pred ne-vihtu.

Kje smo varni? V večjih hišah v nase-ljih ali v posameznih poslopjih, ki imajo pra-vilno speljan strelovod. Če ga pa ni, se je dobro držati sredi prostoro-va. Varni smo tudi v avtomobilih, če so zapr-

ta vsa okna, v avtobu-sih in vlakih.

Če smo ob vodi, se oddaljimo od brega vsaj za 30 metrov, ker voda **privlačuje** strela. Nika-kor ne vztrajajmo na kolesu ali motorju, ampak se podajmo z vozi-lom vred v varno zave-tje. Ne zadržujmo se v bližini poljedelskih stro-jev na poljih, stebrov daljnovodov in žičnic, tovarniških dimnikov in cerkvenih zvonikov.

Če vas dohiti nevihta kje na planem, ne lezite na tla in ne pokleknite, ampak počepnite. Sklo-nite glavo, pritisnite ro-ke na prsa in stisnite noge. Planinci naj odv-žejo daleč proč od sebe cepine, dereze in druge kovinske predmete.

Obvestilo

o valorizaciji osnov za obračun osebne dohodka za čas bolezni do 30 dni

V skladu z določbami stališč sindikatov o samoupravnem sporazumevanju o skupnih osnovah in merilih za razporejanje tistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke ter drugih prejemkov (sindikalna lista) obvešča Skupnost socialnega varstva Slovenije, da se je po podatkih Zavoda SRS za statistiko povprečni mesečni čisti osebni dohodek na zaposlenega delavca v gospodarstvu v SR Slovenije v letu 1979 gibal takole:

Povprečje 1979: 5.730 din

obdobje januar—marec 1979	6.494 din ali porast za 13,3 %
obdobje april—junij 1979	6.886 din ali porast za 20,1 %
obdobje julij—september 1979	7.268 din ali porast za 20,6 %
obdobje oktober—december 1979	7.965 din ali porast za 39,0 %

Navedeni podatki se lahko uporabljajo za izračun za valorizacijo osnove za obračun nadomestila osebne dohodka za čas bolezni do 30 dni.

Podrobnejše akte o valorizaciji morajo vsebovati samoupravni splošni akti posamezne organizacije.

iz DE

TOZD Zastopstva

Odšli:
31. 3. 1980 Vinko Bajc
31. 3. 1980 Ciril Senčar

TOZD Servisi

Prišli:
14. 3. 1980 Izet Mujakič

Odšli:
31. 3. 1980 Jože Klemenčič

ALI ŽE VESTE...

...da je otok Palagruža izmed vseh naših otokov najbolj oddaljen od kopna.

...da je naš rojak Janez Puhar izumitelj fotografije na steklu (že leta 1842).

...da je človeško telo sestavljeno iz okoli 200 kosti.

...da imajo največ vadin v Jugoslaviji Crkvice v Krivošijah nad Boko Kotorsko — okrog pet metrov(!) na leto.

* NA
9 CICERO

So sladkor iz sladkorne pese izumili pod Napoleonom?

Ne. Ko je cesar Napoleon leta 1806 v Berlinu ukazal tako imenovano kontinentalno blokado, s katero naj bi uničil britansko mornarico, ki ji je prepovedal dostop v evropska pristanišča, je bila s tem ustavljena dobava sladkornega trsa, iz katerega je vsa Evropa pridobivala sladkor. Evropa se je tako zatekla k sladkorni pesi, iz katere je nemški kemik Marggraf prvi naredil sladkor. Tako je v svetu obveljalo prepričanje, da je Evropa »izumila« sladkor pod Napoleonom. Vendar je bila tehnika izumljena že prej, in sicer celih petdeset let (natančneje leta 1747). Francoski baron Delessert je bil glavni pobudnik za pridelovanje sladkorja iz sladkorne pese.

Vrh Eifflovega stolpa se ziblje za meter sem in tja. Resnica je drugačna. Med legendami, s katerimi je obkrožena najbolj znana in značilna zgradba Pariza, je tudi ta, ki govori, da se vrh Eifflovega stolpa v hujšem vetru ziblje za meter sem ter tja. Resnica je precej skromnejša, kajti v hudem vetru opisuje konica stolpa elipso, katere velika os ne preseže 10 do 12 cm.

Olimpiada ali olimpijske igre? V vsakdanjem življenju radi enačimo olimpijado z olimpijskimi igrami. S tem pa delamo hudo napako. Zlasti novinarji so med največjimi grešniki, kajti iz strahu, da se ne bi ponavljali, zapišejo za isto stvar zdaj olimpijske igre, zdaj pa olimpiada. Vsega pač ne morejo vsi vedeti. Olimpiada nikakor ni sinonim za olimpijske igre, saj pomeni štiriletni premor med dvema olimpijskima igrama.*

Bistveno je sodelovati je Coubertinova ideja. Pa ni tako. Formula ali reklo pobudnika modernih olimpijskih iger francoskega barona Coubertina, da je »važno sodelovati, ne pa zmagati« se je razširila tudi na nešportna področja, kadar hočemo povedati, naj se kdo ne peha preveč za slavo in zmago. Izraz seveda vsi pripisujejo Coubertinu, ki pa ni storil nič drugega, kot da je udarneje izrazil misel iz Montaignovih »Esejev«: »In poštenost kreposti je v tem, da se bojuje, ne pa zmaga.«

		SRED- NJI	GLAS- BILO, NA KA- TEREGA PISLAMA	PREBI- VALEC ESTO- NIJE	KRAJ PRI PO- RECU V ISTR	KLADA ZA SE- KANJE DRV	IZGON	SESTA- VIL: JOC
								VULKAN NA SICILIJ
OMARE, MI- ZE, STOLI ITD	POZOR- NOST	PESNIK ŽUPAN- ČIČ	LUDWIG BEET- HOVEN	SORAZ- MERNI DELEŽ	NORV. PESNIK IN SLOV. NOBAR (IVAR)	DEŽELA V JUGO- ZAHODNI AFRIKI		
KLET- VICA						POPEV- KAR MARTIN		IVAN TAVČAR
OSMI TON OD OSNOV- NEGA						SLOV. LITER. ZGODO- VINAR (ANTON)		ZENA ALEK- SANDRA VELIKE GA
GRSKI BOG ČAŠA						NADUHA	IGRA S KARTA- MI	
DEL ARAB, PRI- IMKOV			GLEDA- LIŠCE					KOŠARK. KLUB
			STREHA					KOS POHI- ŠTVA
SPORT- NA NA POVED (KREATICA)			ZVEZNA DRŽAVA V ZDA					STANE SEVER
			PASTA HISICA					NOVO MESTO
KOLE- SAR, DIRKA POFRAN- CJI				VEZNIK	PREBI- VALEC TRENTE			
					VERSKA LOČINA V SEV. AME- RIKI			
PRIHOD V PRO- STOR					PESE- VALNI COLN V GO- RAH			
SENO DRUGE KOŠNJE								IZRAS- TEK NA GLAVI